



T.C.
HAZİNE ve MALİYE BAKANLIĞI
MALİ SUÇLARI ARAŞTIRMA KURULU BAŞKANLIĞI

YABANCI ÜLKELERDE KURULAN GÜVEN
SÖZLEŞMESİ TARAFLARINA İLİŞKİN KİMLİK
TESPİTİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Hazırlayan: Dış İlişkiler Dairesi
Haziran/2021

İÇİNDEKİLER

İçindekiler

1. GİRİŞ	3
2. İNANÇLI İŞLEM ve GÜVEN SÖZLEŞMESİ KAVRAMLARI.....	5
3. GÜVEN SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI	6
4. MÜTEVELLİNİN NİTELİĞİ ve GÜVEN SÖZLEŞMESİ İLE KURULAN KAYYIM TÜRLERİ	7
5. MÜŞTERİNİN TANINMASI YÜKÜMLÜLÜĞÜ ve SIKILAŞTIRILMIŞ TEDBİRLER.....	8
6. YÜKÜMLÜLERCE RİSK DEĞERLENDİRMESİ YAPILMASI	9
7. YURDIŞINDA KURULU GÜVEN SÖZLEŞMELERİNDE MÜŞTERİNİN TANINMASI TEDBİRİ VE RİSK TEMELLİ YAKLAŞIM	10
7.1. Mütevellinin İşlemleri ve Güven Sözleşmesinin Tarafları İle İlgili Riskli Durumlar	11
7.2. Sıkılaştırılmış Müşterinin Tanınması Tedbiri	12
7.2.1. Mütevellinin Gerçek Kişi Olması Hali.....	12
7.2.2. Mütevellinin Tüzel Kişi Olması Hali	14
7.3. Gerçek Faydalanıcının Tespiti	15
7.4. Uyum Yönetmeliği Çerçevesinde Alınacak Tedbirler	15
8. BİLGİ ve BELGE VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	16

1. GİRİŞ

Suç gelirlerinin aklanması ya da bir diğer deyişle aklama suçu, genel tanımıyla, yasa dışı yollardan elde edilen kazançların kaynağının gizlenmesi veya niteliğinin değiştirilmesi suretiyle yasal görüntü kazandırılarak ekonomik sisteme entegre edilmesidir. Aklama suçu ile mücadelede amaç, mali sistemlerin ve kurumların aklama süreçlerinde araç olarak kullanılmasını önlemek ve finansal sisteme güveni sağlamak ayrıca suçluları suç gelirlerinden mahrum etmek suretiyle temel var olma nedenlerini ortadan kaldırmaktır.

Terörizmin ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ise, genel olarak, yasal ve yasa dışı faaliyetlerden elde edilen fon veya malvarlığı değerlerinin teröristler ya da terör örgütleri ya da nükleer faaliyetlere veya nükleer silah atma sistemlerinin geliştirilmesi amacıyla transfer edilmesidir. Terörizmin finansmanı suçu ile mücadelede amaç ise, terör örgütlerinin finansman kaynaklarının kurutulması ve elde edilen fonların dağıtım kanallarının engellenmesiyle terör örgütlerinin başarı şansının azaltılmasıdır.

Suçluların, suçtan elde ettikleri gelirleri aklamada ya da terörizmin finansmanında tüzel kişileri araç olarak kullanması çok bilinen bir yöntemdir. Bu çerçevede, yasal olarak faaliyet gösteren bir şirket, dernek ve vakıf gibi bir tüzel kişinin aklama amacıyla suiistimal edilmesi mümkün olduğu gibi, salt bu amaçla bir tüzel kişinin kurulması da mümkündür.

Bunun yanında özellikle batılı ülkelerde karşımıza çıkan bir diğer aklama ve terörizmin finansmanı yöntemi de tüzel kişiliği bulunmayan ve inançlı işlem ile kurulan bazı yasal oluşumların bu amaçla suiistimal edilmesidir. Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) standartları arasında özellikle Anglo Sakson hukuk sistemi teamüllerine göre kurulan bir "güven" sözleşmesinin (trust) ve benzeri yasal oluşumların taraflarına ilişkin kimlik tespiti yükümlülüğü getirilmiştir. Bu yükümlülük, yine standartlarda tanımlanan gerçek faydalanıcı tespitine ilişkin tedbirleri de kapsamaktadır.

Ülkemiz kanunlarında, FATF standardına karşılık bulan güven sözleşmesinin ihdasına yönelik bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte, yabancı ülkelerin hukuk sistemlerine göre kurulan bir güven sözleşmesi taraflarının ülkemizde faaliyette bulunması teorik olarak mümkündür.

Ülkemizde 24 Şubat 2021 tarihli ve 31405 2. Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3580 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile tadil edilen Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik (Tedbirler Yönetmeliği)

md. 11(2) ve 11(3) hükümleri uyarınca, bu yönetmeliğin 4(1) no'lu maddesinde sayılan yükümlülerin, yurtdışında tesis edilen güven sözleşmesinin taraflarına ilişkin kimlik tespiti yapma ve sözleşmenin gerçek faydalanıcılarının tespitini yapmak için makul tedbirleri alma yükümlülüğü getirilmiştir.

İşbu Rehberin amacı; müşterinin tanınması ilkesi kapsamında getirilen bu yükümlülüğün anlaşılması ve bu çerçevede alınacak tedbirlerin belirlenmesi noktasında yükümlülere yardımcı olmaktır.

2. İNANÇLI İŞLEM ve GÜVEN SÖZLEŞMESİ KAVRAMLARI

Anglo Sakson (Common Law) hukuk sisteminin bir ürünü olan “güven sözleşmesi”, Roma Hukuku’ndan bugüne kadar gelen doktrin kapsamında bir “inançlı işlem” (fiduciary) türü olarak kabul edilmektedir. İnançlı işlemler, ülkemizin de aralarında olduğu birçok ülkenin ulusal mevzuatında düzenlenmese de borçlar hukukundaki irade özgürlüğü ilkesi içinde bulunan sözleşme serbestisi, nispilik ve üçüncü kişi aleyhine borç yaratamama ilkeleri uyarınca bu işlemlerin evrensel hukuk normlarına ve ulusal kanunlardaki emredici hükümlere aykırı olmamak kaydı ile tesis edilebileceği kabul edilmektedir.

İnançlı işlemlerin, işleme konu malvarlığı değeri üzerinde güvence (teminat) sağlama, işlemin taraflarının gizlenmesi, hukuki araçların amaca ulaşmada elverişsiz olduğu durumlarda kanunun etrafından dolanma işlevleri bulunmaktadır. Buna karşın söz konusu dolanma işlevi, kanuna karşı hile ya da muvazaalı işlem muamelesi görmemektedir.

İnançlı işlemlerin konusunu aynı haklar oluşturmaktadır. Uygulamada taşınır ve taşınmazlara ilişkin mülkiyet hakları ön plana çıkmakla birlikte, sınırlı aynı haklar üzerinde de (devredilebilir olduğu sürece) inançlı işlemler kurulabilmektedir. İnançlı işlemler bir malvarlığının kazandırılması amacını gütmekte ve bu çerçevede bir kişinin malvarlığından çıkan değerler bir başkasının malvarlığına dâhil edilmektedir. Aynı şekilde alacak hakları da inançlı işlemler ile devredilebilmektedir.

Anglo Sakson hukuk sistemine özgü bir kurum olarak karşımıza çıkan ve hakkın güvene dayalı olarak ve belirli şekilde davranma şartıyla bir başkasına devrini konu edinen güven sözleşmesi (trust) işlemleri de inançlı işlemlerin bu hukuk sistemindeki karşılığını oluşturmaktadır. Buna karşın güven sözleşmesi, bir yetkilendirme esasına dayalı olarak, sözleşme kurucusu (settlor), mütevellisi (trustee) ile faydalanan (beneficiary) kişilerin farklılaştığı özellikli bir inançlı işlem türüdür.

Ülkemizde Güven Sözleşmesi Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik md.11(3)’te FATF standartları ile uyumlu bir şekilde tanımlanmıştır. Buna göre:

“Bir inançlı işlem türü olan güven sözleşmesinden; bir malvarlığının belirli bir lehtar ya da lehtar grubunun yararlanması için, malvarlığının maliki olan sözleşme kurucusu tarafından, söz konusu malvarlığının yönetimi, kullanımı ya da sözleşmede belirtilen diğer tasarruflarda

bulunulması amacıyla sözleşmeyi icra eden bir mütevellinin kontrolüne bırakılmasını hüküm altına alan her türlü hukuki ilişki anlaşılır”.

3. GÜVEN SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI

Güven sözleşmesi kurumu, sözleşme kurucusu (Settlor)’nun, kendi malvarlığında bulunan bir hak üzerindeki yetkilerini bir müteveli (trustee) ve lehtar(lar) (beneficiary) arasında paylaşırması ile kurulmaktadır.

FATF Tavsiyelerine ek Sözlük yayımında, Güven Sözleşmesi ve Müteveli tanımlarının “Trustlara Uygulanacak Hukuk ve Onların Tanınmasına ilişkin Lahey Trust Konvansiyonu’nun ikinci maddesi kapsamında yapıldığı ifade edilmektedir.

“Bu Sözleşme çerçevesinde “güven sözleşmesi / kayyım kurumu” terimi; malvarlıkları lehtarın menfaatine ya da belirli bir amaç için bir mütevellinin kontrolüne bırakıldığında, bir kişi, sözleşme kurucusu (settlor) tarafından- sağlar arası ya da ölüm üzerine- oluşturulan hukuki ilişkileri ifade etmektedir.

Bir güven sözleşmesi aşağıdaki özelliklere sahiptir:

- a) malvarlıkları ayrı bir fon teşkil etmektedir ve mütevellinin kendi mülkünün parçası değildir;*
- b) malvarlığı mülkiyeti müteveli adına ya da müteveli hesabına bir başka kişi adına olmaktadır;*
- c) müteveli, güven sözleşmesinin şartları ve kendisine yasayla verilen özel görevler doğrultusunda malvarlıklarının yönetimi, kullanımı ya da tasarrufu için sorumluluğu ölçüsünde yetki ve göreve sahiptir.*

Belirli hak ve yetkilerin sözleşme kurucusu tarafından saklı tutulması ve mütevellinin bir faydalanıcı olarak kendi haklarının olması durumu, güven sözleşmesinin mevcudiyetiyle çelişmek zorunda değildir.”

Burada sözleşme kurucusunun, sözleşmede kendisini müteveli ya da lehtar olarak belirlemediği sürece, malvarlığı üzerinde bir hakkı kalmamaktadır. Mütevellinin ve lehtarın hakları da bu sözleşme çerçevesinde belirlenmektedir. Sözleşme ile ihdas edilen kayyım kurumu çerçevesinde malvarlığının yönetim yetkisi müteveliye geçmekte, müteveli yasal malik olarak görülmektedir. Buna karşın müteveli, malvarlığı üzerinde güven sözleşmesinden doğan yükümlülükler çerçevesinde tasarrufta bulunma yetkisini haizdir. Bu yükümlülükler lehtar(lar)ın çıkarına ve inançlı işlemin ruhuna uygun hareket edilmesi, lehtar(lar) ile çıkar çatışmasına girilmemesi ve malvarlığını basiretli bir şekilde yönetmesi olarak adlandırılabilir.

Bunun yanında, güven sözleşmesi ile malik olarak belirlenen mütevellinin şahsi borçlarından dolayı, güven sözleşmesine konu malvarlığına dokunulamaz. Sözleşme bu çerçevede bir koruma sağlamakta, böylece amaca özgü bir malvarlığı yaratılmakta ve lehtar(lar) için de aynı bir koruma sağlanmış olmaktadır. Lehtar(lar) sözleşme ile kazandıkları yararlanma hakkını mütevelliyeye ve diğer üçüncü şahıslara karşı ileri sürme hakkına sahip olmaktadır.

4. MÜTEVELLİNİN NİTELİĞİ ve GÜVEN SÖZLEŞMESİ İLE KURULAN KAYYIM TÜRLERİ

Güven sözleşmesi çerçevesinde müteveli işlevini tesis eden kişi, temsil hükümlerine göre kendisine yetki devri yapılan herhangi bir gerçek kişi olabileceği gibi; profesyonel olarak müteveli hizmeti veren bir şirket de olabilmektedir. Bu iş için kendisine bir ödeme yapılan, profesyonel olarak müteveli hizmeti veren kişiler buldukları ülkenin kanunlarına bağlı olarak “trust şirketi” unvanı ile faaliyet gösterebilir. Bunun yanında, fiiliyatta her türlü hukuki mesele ve ilişkinin düzenlenmesi ve hukuki kurallara uygun olarak çözümlenmesini mesleki olarak amaç edinen avukatların da müteveli olarak belirlenebildiği görülmektedir. Bu tarz profesyonel hizmet sunan kişilere “trust hizmet sağlayıcısı” da denilmektedir. Buna karşın, güven sözleşmesi ile tesis edilen kayyımın bir tüzel kişiliği bulunmamakta, mütevellinin türüne göre sözleşmeden doğan bir tüzel kişilik ihdas edilmiş olmamaktadır. Bu nedenle FATF’in 25 no’lu tavsiyesinde mütevelliler yasal oluşum kategorisinde değerlendirilmektedir.

Sözleşme serbestisi ilkesi çerçevesinde güven sözleşmeleri çok çeşitli hükümler barındırabilmektedir. Örneğin lehtar(lar)a sabit bir ödeme yapılmasını konu edinen güven sözleşmeleri olabileceği gibi, şarta bağlı ödemeler de söz konusu olabilmektedir. Bu çerçevede eğitim ve yetiştirme ihtiyacının karşılanması, bir hayır kurumunun yararlanması, bir malvarlığı değerinin yediemin sıfatı ile korunması, bu malvarlığının idaresi, nakli amacıyla kayyım kurumu oluşturulabilmektedir. Malvarlığının idaresi amacıyla oluşturulan güven sözleşmeleri servet yönetimi ve yatırım amacıyla da kurulabilmektedir.

Bunun yanında özellikli bir güven sözleşmesi türü de “ekspres kayyım” oluşumudur. Ekspres kayyım, kurucu tarafından, bir sözleşmeden öte, açıkça belirtilen niyet beyanı ile ve genellikle yazılı bir senet üzerinde tesis edilen güven ilişkisini ifade etmektedir. Bu bağlamda, Anglo Sakson hukukunda niyet beyanı ve tarafların kabulü ile kurulan yapılar da, bu çerçevede bir kayyım olarak kabul edilebilmektedir.

5. MÜŞTERİNİN TANINMASI YÜKÜMLÜLÜĞÜ ve SIKILAŞTIRILMIŞ TEDBİRLER

5549 sayılı Kanununun 3/1 maddesinde “Yükümlüler, müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar kapsamında; kendileri nezdinde yapılan veya aracılık ettikleri işlemlerde işlem yapılmadan önce, işlem yapanlar ile nam veya hesaplarına işlem yapılanların kimliklerini tespit etmek ve gerekli diğer tedbirleri almak zorundadır.” hükmüne yer verilmiştir.

Bilindiği üzere, “Müşterinin Tanınmasına İlişkin Esaslar” Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmeliğin üçüncü bölümünde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Tedbirler Yönetmeliğinin 6 ila 14 ncü maddelerinde, kimlik tespitinin; gerçek kişiler, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler, uzaktan kimlik tespiti kapsamında gerçek kişiler, dernek ve vakıflar, sendika ve konfederasyonlar, siyasi partiler, yurtdışında yerleşik tüzel kişiler, tüzel kişiliği olmayan teşekküller, kamu kurumları ve başkası adına hareket eden kişiler için hangi usulde yapılacağı belirtilmiştir.

Bunun yanında, Tedbirler Yönetmeliği'nin 18'nci maddesinde yükümlülerin, karmaşık ve olağandışı büyüklükteki işlemler ile görünürde makul hukuki ve ekonomik amacı bulunmayan işlemlere özel dikkat göstermek, talep edilen işlemin amacı hakkında yeterli bilgi edinmek için gerekli tedbirleri almak ve bu kapsamda elde edilen bilgi, belge ve kayıtları istenildiğinde yetkililere sunmak üzere muhafaza etmek zorunluluğu düzenlenmektedir.

Yönetmeliğin 19'uncu maddesinde ise, yükümlülerin, müşterileri tarafından gerçekleştirilen işlemlerin; müşterilerinin mesleği, ticari faaliyetleri, iş geçmişi, mali durumu, risk profili ve fon kaynaklarına dair bilgiler ile uyumlu olup olmadığını sürekli iş ilişkisi kapsamında devamlı olarak izlemek ve müşterileri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtları güncel tutmak zorunda olduğu ifade edilmektedir.

Bu çerçevede alınacak sıkılaştırılmış tedbirler de Yönetmeliğin 26/A no'lu maddesinde sayılmıştır. Buna göre finansal kuruluşlar ve finansal olmayan belirli iş ve meslek grupları, Tedbirler Yönetmeliği'nin “özel dikkat gerektiren işlemler” başlıklı 18'inci, “Teknolojik risklere karşı tedbir alınması” başlıklı 20'nci ve “Riskli ülkelerle ilişkiler” başlıklı 25'inci maddeleri kapsamında işlemler ile karşılaştıkları zamanlarda ve risk temelli yaklaşım çerçevesinde tespit edecekleri yüksek riskli durumlarda, riskle orantılı olarak aşağıdaki tedbirlerin birini, birden fazlasını veya tamamını uygulamak durumundadır:

- Müşteri hakkında ilave bilgi edinmek ve müşteri ile gerçek faydalanıcının kimlik bilgilerini daha sık güncellemek,
- İş ilişkisinin mahiyeti hakkında ilave bilgi edinmek,
- İşleme konu malvarlığının ve müşteriye ait fonların kaynağı hakkında mümkün olduğu ölçüde bilgi edinmek,
- İşlemin amacı hakkında bilgi edinmek,
- İş ilişkisine girilmesini, mevcut iş ilişkisinin sürdürülmesini ya da işlemin gerçekleştirilmesini üst seviyedeki görevlinin onayına bağlamak,
- Uygulanan kontrollerin sayısı ve sıklığını artırmak ve ilave kontrol gerektiren işlem türlerini belirlemek suretiyle iş ilişkisini sıkı gözetim altında tutmak,
- Sürekli iş ilişkisi tesisinde ilk finansal hareketin, müşterinin tanınmasına ilişkin esasların uygulandığı bir başka finansal kuruluştan yapılmasını zorunlu tutmak.

6. YÜKÜMLÜLERCE RİSK DEĞERLENDİRMESİ YAPILMASI

Bilindiği üzere müşterini tanı ilkesi; özellikle müşteri kabul sürecinde, mevzuata uygun kimlik tespit ve teyit işlemlerinin yanı sıra, yükümlünün belirlediği parametreler doğrultusunda, gerçekleştirilen işlemler ve kullanılan hizmetler/ürünler de dikkate alınarak müşterilerin belli risk kategorilerine (düşük, orta, yüksek riskli gibi) tanımlanması ve buna uygun müşteri kabul süreçlerinin tesis edilmesini gerektirir.

Bu nedenle; yükümlüler, suç gelirlerinin aklanması, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı suçlarının işlenmesinde aracı olarak kullanılmalarının önlenmesi ve maruz kalabilecekleri risklerin azaltılmasını teminen, müşteri kabul ve işlem gerçekleştirme süreçlerinde risk değerlendirmesi yapmalıdır. Risk değerlendirmesi yapılırken müşterinin iş/meslek bilgisi, uyruk, yerleşik olduğu ülke bilgisi, faaliyet alanı/sektörü, hesap açma/işlem yapma amacı, gerçekleştirdiği işlemler, işlem kanalı tercihi vb. birçok faktör değerlendirmeye alınmalı ve kabul edilebilir risk seviyesinin üzerinde kalan müşteriler için yukarıda belirtilen sıkılaştırılmış müşterinin tanınması tedbirlerinden bazılarının veya tamamının uygulanması değerlendirilmelidir.

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklerle Uyum Programı Hakkında Yönetmeliğin (Uyum Yönetmeliği) 2(1) no'lu maddesinde ise, bu Yönetmelik kapsamındaki risk türleri Hizmet Riski, Müşteri Riski, Ülke Riski olarak tasnif edilmiştir. Bu çerçevede, Yönetmeliğin 4(1) no'lu maddesinde sayılan yükümlülerin, bu

Yönetmeliğin 3'üncü Bölümü çerçevesinde yürütecekleri risk yönetimi faaliyetlerinde bu riskleri dikkate almaları önem arz etmektedir.

7. YURDIŞINDA KURULU GÜVEN SÖZLEŞMELERİNDE MÜŞTERİNİN TANINMASI TEDBİRİ VE RİSK TEMELLİ YAKLAŞIM

Yurtdışında tesis edilmiş bir güven sözleşmesinin konusunu teşkil eden malvarlığının hesabına, bu sözleşmede belirlenen gerçek veya tüzel kişi müteveli tarafından kimlik tespitini gerektirecek bir işlemin talep edilmesi halinde, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 15 inci maddesi ve Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik (Tedbirler Yönetmeliği) md.11(2) hükümlerine göre işlemin bahse konu yasal oluşum hesabına yapılmak istendiğinin işlem öncesinde yazılı olarak beyan edilmesi gerekmektedir.

Bunun yanında mütevellinin ve güven sözleşmesinin diğer taraflarının (kurucu, lehtar varsa denetçi) kimlik bilgileri de Tedbirler Yönetmeliğinin gerçek kişilerde kimlik tespitini konu edinen 6'ncı veya ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerde kimlik tespitini düzenleyen 7'nci madde gereğince her hâlükârda teyit edilir. Yönetmeliğin 11(2) no'lu maddesinde belirtilen tedbirler alınır.

Buna göre, yurt dışında kurulmuş bir güven sözleşmesinin ve taraflarının kimlik tespiti; güven sözleşmesinin Türkiye Cumhuriyeti konsoloslukları tarafından onaylanan veya "Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi" çerçevesinde, bu Sözleşmeye taraf ülke makamı tarafından tasdik şerhi düşülen yazılı örnekleri üzerinden yapılır. Risk temelli yaklaşım çerçevesinde, gerekmesi halinde bu kimlik bilgileri, belgelerin noter onaylı Türkçe tercümeleleri üzerinden teyit edilir.

Müşterinin tanınması kapsamında alınan teyide esas belgelerin asıllarının ya da noterce onaylanmış suretlerinin fotokopisi veya elektronik görüntüsü okunabilir şekilde alınmalı yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilmelidir. Bu kapsamda alınan teyit belgelerinin gerçekliğinden şüphe duyulan hallerde imkânların elverdiği ölçüde, belgeyi düzenleyen kişi ya da kuruma veya diğer yetkili mercilere başvurmak suretiyle belgenin gerçekliği doğrulanmalıdır. Ayrıca, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerle iş ilişkisi/işlem tesis edilmesi halinde, ilgili ticaret sicil memurluğu kayıtlarına başvurmak veya Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin veri tabanından sorgulama yapmak suretiyle sunulan tescil belgelerinde yer alan bilgilerin güncelliğini ve doğruluğunu

teyit edilmelidir. Bu bağlamda, müşterinin ibraz ve/veya beyan ettiği belge ve/veya bilgilerin kendi içerisinde tutarlılık ve sahtecilik kontrolleri yapılmalıdır.

Bunun dışında, risk temelli yaklaşım çerçevesinde Yönetmeliğin 18 ve 26/A no'lu maddelerinde bahsedilen ilave tedbirlerin alınma durumu değerlendirilmelidir.

7.1. Mütevellinin İşlemleri ve Güven Sözleşmesinin Tarafları İle İlgili Riskli Durumlar

Risk temelli yaklaşım çerçevesinde Yönetmeliğin 18 ve 26/A no'lu maddelerinde bahsedilen ilave tedbirlerin alınma durumu değerlendirilir. Bu çerçevede, aşağıda örnek olarak verilen bazı durumlarda veya riskli olduğu gerekçesi ile dikkat çeken diğer durumlarda sıkılaştırılmış müşterinin tanınması tedbiri uygulanmalıdır.

- Bir ticaret şirketinin ticaret unvanında ve/veya NACE kodunda faaliyet konusu olarak “trust” ifadesine yer verilmesine karşın, faaliyet konusu ile ilgili tatmin edici bilgi vermemesi/verememesi,
- Müteveli olarak değerlendirilen müşterinin güven sözleşmesinin taraflarına ilişkin yanıltıcı veya teyidi imkânsız bilgiler vererek işlemin yapılması için ısrarcı davranması,
- Müteveli olarak değerlendirilen müşterinin bilgi ve belge vermektan imtina etmesi,
- İşlem yapılmadan önce müteveli olarak değerlendirilen müşterinin, kimlik tespiti ve şüpheli işlem bildirim tedbirleri, işlem limitleri ve ilgili finansal kuruluşun kurum politika ve prosedürleri hakkında bilgi edinmeye çalışması,
- Müteveli olarak değerlendirilen müşterinin istediği işlemin biran önce yapılması için telaşlı olması, işlem masraflarını önemsememesi,
- Müşteri profili ile karşılaştırıldığında makul bir ilişki kurulamayan, müşterinin geliri, işi, faaliyet konusu ile ilgili veya orantılı olmayan işlemler gerçekleştirilmek istenmesi,
- Görünürde makul, hukuki ve ekonomik amacı bulunmayan (yönetilen malvarlığının güven sözleşmesinin amacına uygun olmayacak şekilde dönüştürülmesine yönelik) işlemlerin yapılmak istenmesi,
- Müteveli olarak değerlendirilen müşterinin serbest bölgeler, off-shore merkezleri ile aklama, terörizmin veya kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı konusunda yeterli düzenlemelere sahip olmayan, işbirliği yapmayan veya yetkili uluslararası kuruluşlarca riskli kabul edilen ülkeler ile ilişkilendirilen işlemlerinin olması,
- Güven sözleşmesinin taraflarının off shore merkezlerinde ya da aklama, terörizmin finansmanı veya kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı konusunda yeterli düzenlemelere sahip olmayan, işbirliği yapmayan veya yetkili uluslararası kuruluşlarca riskli kabule edilen ülkeler mukim gerçek veya tüzel kişiler olması,

- MASAK Başkanlığı tarafından yayımlanan Müşterinin Tanınmasını İlkesi Kapsamında Sıkılaştırılmış Tedbirler Rehberinde belirtilen diğer hususlar; sıkılaştırılmış müşterinin tanınması tedbirlerinin uygulanması bakımından yükümlü grupları tarafından ayrıca değerlendirilmelidir.

Bu tedbirlerin neticesinde, faaliyetin suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı açısından şüpheli bir unsur taşıdığına kanaat getirilmesi halinde, 5549 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi, Tedbirler Yönetmeliği'nin 4'üncü Bölümü ve 13 no'lu MASAK Genel Tebliği uyarınca yükümlüler Başkanlığa şüpheli işlem bildiriminde bulunmalıdırlar.

7.2. Sıkılaştırılmış Müşterinin Tanınması Tedbiri

7.2.1. Mütevellinin Gerçek Kişi Olması Hali

Mütevellinin gerçek kişi olması halinde, bu müşterinin öncelikle iş ve meslek bilgilerinin alınması, özellikle sürekli iş ilişkisi tesisinde mali profilinin tespiti bakımından önem arz etmektedir. Bu sebeple, aşağıdaki bilgiler mümkün olduğunca temin edilmeli ve uygun belgelerle doğrulanmalıdır:

- mütevellinin mesleği
- ücretli çalışan olup olmama durumu,
- ücretli çalışan ise, bağlı bulunduğu sigorta kolu ve çalıştığı kurum,
- aylık geliri

Mütevellinin herhangi bir işyerinde ücretli çalışan olmayıp müstakil olarak faaliyet gösterdiği (ticari ya da avukatlık, mali müşavirlik vb. serbest meslek faaliyeti) hallerde;

- iştirak ettiği iş koluna,
- faaliyet gösterdiği sektöre, endüstriye,
- sektörde ne kadar süredir faaliyette bulunduğuna,
- yurtdışı bağlantısı olup olmadığına,
- profesyonel olarak güven sözleşmelerinde müteveli rolünü üstlenip üstlenmediğine,
- iş geçmişine,
- ücretli çalışmanı olup olmadığına,
- ortağının bulunup bulunmadığına,
- şirket ortaklığı bulunup bulunmadığına,
- mesleki faaliyetinin niteliğine

ilişkin bilgiler alınmalıdır. Bu şekilde mesleki/ticari faaliyetinin hacmi, ekonomik büyüklüğü ile

aylık toplam gelirine dair tüm bilgiler derlenmelidir.

Mütevellinin aynı zamanda şirket ortaklığı bulunması halinde ise,

- hissedarı olduğu şirketteki pay oranı,
- şirketin faaliyet konusu,
- ticari büyüklüğü

gibi hususlarda bilgi istenilmelidir.

Mütevelliye, bilhassa sürekli iş ilişkisi tesisinde gerçekleştirdikleri işlemlerin amacı, sebebi özellikle güven sözleşmesine konu malvarlığının kaynağına dair sorular yöneltilmelidir. Mütevellinin, güven sözleşmesinin kurucusunun ve lehtarlarının faaliyetleri ve malvarlıkları konusunda yükümlü grubu nezdindeki kayıtlardan ve kamuya açık kaynaklardan bilgi toplanmaya çalışılmalıdır. Buna göre, asgari olarak aşağıda belirtilen hususlarda bilgi edinilmeli ve beyan edilen hususlar mümkün olduğunca bilgi, belgeler ile teyit edilmelidir.

- Mütevellinin iş ilişkisi tesis ettirme gerekçesi,
- İşlemlerin amacı,
- Mahiyeti,
- İşlemlere konu malvarlığı/fonlarının kaynağı (birikim, kira, burs, miras, bağış, aidat, taşınmaz ya da araç alış-satışı, maaş, mal ve/veya hizmet alım-satımı, şirket kar payı vb.),
- Hesap açılışı gerçekleşmiş ise sık ve/veya yüksek tutarlı işlem beklenip beklenmediği (örneğin, açılışını takriben hesaba gelmesi beklenen bir tutar var mı, aylık işlemlerin beklenen toplam tutarı, adeti gibi),
- Hangi ürün/hizmetlerden faydalanmak istenildiği,
- Hesapta yurtdışına/yurtdışından para transferi gerçekleşip gerçekleştirilmeyeceği,
- Varsa ilgili ülkelerin isimleri.

Ayrıca, mütevelli yabancı uyruklu ise yukarıda belirtilen hususlara ilaveten aşağıdaki bilgiler de alınmalıdır.

- uyruk bilgisi,
- Türkiye’de bulunma sebebi,
- ikamet ettiği süre,
- ne kadar süre daha Türkiye’de bulunmayı planladığı.

Bunun dışında, MASAK Başkanlığı tarafından yayımlanan Müşterinin Tanınmasını İlkesi Kapsamında Sıkılaştırılmış Tedbirler Rehberinde belirtilen diğer hususlar; sıkılaştırılmış müşterinin tanınması tedbirlerinin uygulanması bakımından yükümlü grupları tarafından ayrıca değerlendirilmelidir. 7.2.2. Mütevellinin Tüzel Kişi Olması Hali

Mütevellinin, ilgili güven sözleşmesi çerçevesinde müteveli olarak belirlenen bir tüzel kişi olması halinde;

- faaliyet konusu (birden fazla ise tüm faaliyet konuları),
- hangi sektör/sektörlerde faaliyet gösterdiği,
- yurtdışı bağlantısı olup olmadığı,
- profesyonel olarak güven sözleşmelerinde müteveli rolünü üstlenip üstlenmediği, üstleniyor ise ne kadar süredir bu işi icra ettiği,
- ne kadar süredir faaliyet gösterdiği ve
- kuruluş tarihi

öğrenilmeli ve mevzuatta belirtilen belgelerle teyit edilmelidir.

Mütevellinin ticaret unvanında ve/veya NACE kodunda faaliyet bilgisi olarak “trust” ifadesine rastlanması halinde, faaliyet alanı ile ilgili tatmin edici bilgilerin alınmasına ve bunların teyit edilmesine özel dikkat gösterilmelidir. Bunun yanında Mütevellinin yurtdışında yerleşik olması halinde de yukarıdaki bilgilerin temin ve teyit edilmesine özen gösterilmelidir.

Müteveliye, bilhassa sürekli iş ilişkisi tesisinde gerçekleştirdikleri işlemlerin amacı, sebebi özellikle güven sözleşmesine konu malvarlığının kaynağına dair sorular yöneltilmelidir. Mütevellinin, güven sözleşmesinin kurucusunun ve lehtarlarının faaliyetleri ve malvarlıkları konusunda yükümlü grubu nezdindeki kayıtlardan ve kamuya açık kaynaklardan bilgi toplanmaya çalışılmalıdır. Buna göre, asgari olarak aşağıda belirtilen hususlarda bilgi edinilmeli ve beyan edilen hususlar mümkün olduğunca bilgi, belgeler ile teyit edilmelidir.

Bu kapsamda, müşterinin; ticaret siciline kayıtlı olarak profesyonel olarak müteveli hizmeti veren bir tüzel kişi olması halinde;

- Mütevellinin iş ilişkisi tesis ettirme gerekçesi,
- İşlemlerin amacı,
- Mahiyeti,
- İşlemlere konu malvarlığı/fonlarının kaynağı (birikim, kira, burs, miras, bağış, aidat,

taşınmaz ya da araç alış-satışı, maaş, mal ve/veya hizmet alım-satımı, şirket kar payı vb.),

- Hesap açılışı gerçekleşmiş ise sık ve/veya yüksek tutarlı işlem beklenip beklenmediği (örneğin, açılışını takriben hesaba gelmesi beklenen bir tutar var mı, aylık işlemlerin beklenen toplam tutarı, adeti gibi),
- Hangi ürün/hizmetlerden faydalanmak istenildiği,
- Hesapta yurtdışına/yurtdışından para transferi gerçekleşip gerçekleştirilmeyeceği,
- Varsa ilgili ülkelerin isimleri.

hakkında bilgi edinilmeli ve beyan edilen hususlar mümkün olduğunca bilgi ve belgeler ile teyit edilmelidir. Müşterinin yurtdışında yerleşik tüzel kişi olması halinde de yukarıdaki bilgilerin temin ve teyit edilmesine özen gösterilmelidir.

Bunun dışında, MASAK Başkanlığı tarafından yayımlanan Müşterinin Tanınmasını İlkesi Kapsamında Sıkılaştırılmış Tedbirler Rehberinde belirtilen diğer hususlar; sıkılaştırılmış müşterinin tanınması tedbirlerinin uygulanması bakımından yükümlü grupları tarafından ayrıca değerlendirilmelidir. 7.3. Gerçek Faydalanıcının Tespiti

Gerçek faydalanıcılık kavramı Tedbirler Yönetmeliği'nin 3'üncü maddesinde "*Yükümlü nezdinde adına işlem yapılan gerçek kişi, tüzel kişi veya tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri kontrolünde bulunduran ya da bunlara ait hesap ya da işlemin nihai faydalanıcısı durumunda olan gerçek kişi veya kişiler*" olarak tanımlanmıştır. Bunun yanında, güven sözleşmeleri çerçevesinde gerçek faydalanıcının tespiti noktasında Tedbirler Yönetmeliğinin 11(2) inci maddesi gereğince, sözleşme kurucusu, lehtar ya da lehtar grupları ile varsa sözleşme kapsamında denetçi olarak belirlenen kişilerin kimlik bilgilerinin alınması ve bu bilgilerin teyidi bu rehberin 7'nci başlığı altında yer verilen makul tedbirlerin alınması gerekmektedir.

7.4. Uyum Yönetmeliği Çerçevesinde Alınacak Tedbirler

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklerle Uyum Programı Hakkında Yönetmeliğin 4(1) no'lu maddesinde sayılan

- Bankalar (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile kalkınma ve yatırım bankaları hariç),
- Sermaye piyasası aracı kurumları,
- Sigorta ve emeklilik şirketleri,
- Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi (Bankacılık faaliyetiyle sınırlı olmak üzere),

- Kambiyo mevzuatında belirtilen A grubu yetkili müesseseler,
- Finansman, faktoring ve finansal kiralama şirketleri,
- Portföy yönetim şirketleri,
- Kıymetli madenler aracı kuruluşları,
- Elektronik para kuruluşları,
- Ödeme kuruluşları (Münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti, münhasıran ödeme emri başlatma hizmeti ve münhasıran ödeme hesabına ilişkin bilgilerin sunulması hizmetini sağlayanlar hariç),

kuruluşların, Uyum Yönetmeliğinin 3'üncü Bölümü çerçevesinde yürütecekleri risk yönetimi faaliyetlerinde Yönetmeliğin 2(1) no'lu maddesinde sayılan risk türlerini dikkate almaları ve risk analizlerini buna göre yapmaları önem arz etmektedir.

Güven sözleşmeleri, malvarlığının mülkiyetinin bir müteveliye devredilmesi ve bununla birlikte malvarlığı üzerindeki tasarruf ve yararlanma yetkilerinin farklı kişilere devredilebilmesi nedeniyle suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı amacıyla suiistimal edilmeye açık hukuki düzenlemeler olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, Uyum Yönetmeliği çerçevesinde, risk yönetimi süreçlerini planlayan yükümlülerin, risk temelli yaklaşım çerçevesinde uyum programlarını ve kurum politikalarını hazırlarken ve risk yönetimi tedbirlerini belirlerken yabancı ülkelerde kurulan güven sözleşmelerinden kaynaklanan riskleri de değerlendirmesi önem arz etmektedir.

8. BİLGİ ve BELGE VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Bilindiği üzere, 5549 sayılı Kanun'un 7'inci ve Tedbirler Yönetmeliği'nin 31'inci maddeleri uyarınca, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar, Başkanlık ve denetim elemanları tarafından istenecek her türlü bilgi, belge ve bunlara ilişkin her türlü ortamdaki kayıtları, bu kayıtlara erişimi sağlamak veya okunabilir hâle getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri tam ve doğru olarak vermek ve gerekli kolaylığı sağlamak zorundadır. Bu kişiler savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar.

Bu çerçevede yükümlüler, yabancı ülkelerde kurulan bir güven sözleşmesi çerçevesinde yürütülen müteveli faaliyeti kapsamında yapılan işlemlere ilişkin de ayrıntılı bilgi vermek durumunda olup, yükümlülerin söz konusu müşterilerine ilişkin bilgileri sistematik bir şekilde

tutmaları önem arz etmektedir. Başkanlık tarafından bu amaçla örnek olarak hazırlanan form rehber ekinde sunulmaktadır.

EK**Yabancı Ülkelerde Kurulan Güven Sözleşmeleri Kapsamındaki Müşterilerin Tanınmasına Yönelik Alınması Beklenen Bilgiler: Örnek Form**

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmeliğin 11(2) ve 11(3) no'lu maddeleri uyarınca, yabancı ülkelerde kurulan bir güven sözleşmesi kapsamında, bu sözleşmede müteveli olarak belirtilen bir kişi tarafından yükümlüler nezdinde iş ilişkisi tesis etmek veya işlem yapılmak istendiği takdirde, müşteri bilgilerinin eksiksiz olarak tutulması gereklidir.

Aşağıdaki form, bu doğrultuda tutulması beklenen verilere yönelik örnek olarak hazırlanmıştır.

A. Güven Sözleşmesinin Türü

Sözleşme İle Kurulan Kayyımın Adı (varsa)	
Sözleşme Metni Örneği(*)	
Güven Sözleşmesinin Konusu	
Yatırım	
Servet Yönetimi	
Kamu Hizmeti (hayır işleri, eğitim, sağlık yardımı)	
Diğer	

B. Sözleşme Kurucusuna, Müteveliye, Lehtara ve varsa Denetçiye İlişkin Bilgiler (Gerçek Kişi)

Sözleşmedeki rolü (kurucu, müteveli, lehtar, denetçi)	
İsim, Soy isim	
Doğum Yeri ve Tarihi	
Uyruk Bilgisi	
Kimlik Belgesinin Türü ve Numarası	
Kimlik No (T.C. Vatandaşları için TC Kimlik No, yabancılar için Yabancı Kimlik No)	
Anne Adı	
Baba Adı	
Adresi	
Telefon No (varsa)	
Faks No (varsa)	
E posta adresi (varsa)	
Meslek bilgisi	
Çalıştığı işyerinin faaliyet bilgisi	
İmza Örneği	
Rehberin 7.2.1 no'lu bölümündeki ilave bilgiler(**)	

C. Güven Sözleşmesinin Tarafı Tüzel Kişilere İlişkin Bilgiler,

Sözleşmedeki rolü (mütevelli, lehtar, denetçi)	
Ticaret Unvanı	
NACE Kodu Faaliyet Bilgisi	
Ana Merkezinin Bulunduğu Ülke	
Ticaret Sicil No	
Yabancı Tüzel Kişi İse, Ticaret Siciline İlişkin Ayırt Edici Bilgi(*)	
Vergi Kimlik No	
Açık Adresi	
Telefon no	
Faks no	
E-posta Adresi	
Varsa Faks no	
Tüzel Kişinin Gerçek Faydalanıcısının Kimlik, İletişim ve İmza Bilgileri	
Tüzel Kişiyi Temsile Yetkili Kişinin Kimlik, İletişim ve İmza Bilgileri	
Sıkılaştırılmış tedbirler uygulanacak ise rehberin 7.2.2 no'lu bölümündeki ilave bilgiler	

(*) Güven sözleşmelerine ilişkin sözleşme metinlerinin ve bu sözleşmelerde kendisine rol tesis edilen yabancı tüzel kişilerin kimlik bilgilerinin tespiti, Türkiye Cumhuriyeti konsoloslukları tarafından onaylanan veya Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi çerçevesinde, sözleşmeye taraf ülke makamı tarafından tasdik şerhi düşülen belge örnekleri üzerinden yapılır. Ayrıca risk temelli yaklaşım çerçevesinde, kimlik bilgileri gerektiğinde bu belgelerin noter onaylı Türkçe tercümeleleri üzerinden teyit edilir.

(**) Sıkılaştırılmış müşterinin tanınması tedbirlerinin uygulanması halinde.